

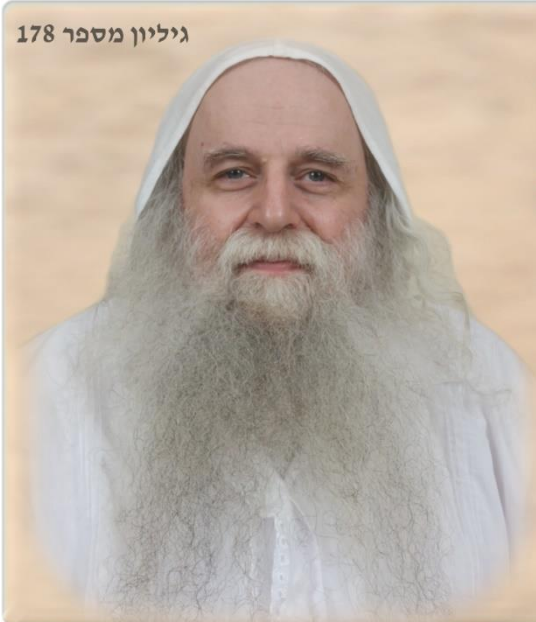

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

שיחת התעמקות על פי דרך עץ החיים
פרשת וישב תשפ"ד

קבלת קהל בתיאום מראש בטל' 02-6520002

www.rachlin.org.il

בהוצאת: אוריאל יעוץ ופותרונות בע"מ

יפה רום 40 ירושלים ת"ן

לקבלת הגיליון למייל: rachlin@rachlin.org.il

© כל הזכויות שמורות לכ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

סרקו להורדה

הערה: מאמר זה הינו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת וישב תשפ"ד – מי המלך?

ולכן יכול להיות שאבא או אמא ירגישו קרבה לילד אחד יותר מלילדים אחרים. זה טבעי. זה משמים. אבל אסור שיהיה לזה שום ביטוי בחיים – איפה ואיפה לא לעשות, לא להרעיף יותר אהבה על הילד הזה מאשר על ילד אחר, אם קונים מתנה או קונים לכולם מתנה, דברים מהסוג הזה, כדי למנוע את החורבן, שהיה – שבגלל כתונת פסים השתעבדנו במצרים, רבותי.

והמחלוקת: כמה צריך להזהר ממחלוקת בכלל, ממחלוקת בתוך המשפחה בפרט, ומלשון הרע והוצאת דיבה ושנאה, שנאת חנם, וממצב שאין תקשורת ואי אפשר לדבר אחד עם השני לשלום מרוב שנאה, קנאה, תחרות. ואלה דברים שקורים במשפחות, רחמנא לצלן. ואולי בשלושים השנים האחרונות זה התגבר יותר ממה שהיה פעם, כל מיני ניתוקים וכל מיני ענינים. וה' יעזור וירחם.

בכל אופן, גם מובא על ידי רש"י שכל מה שהוא קיבל משם ועבר הוא העביר ליוסף, מה שיעקב קיבל. זאת אומרת, גם היתה פה 'העדפה בנתינת התורה', נקרא לזה ככה, "ושננתם לבניך", הוא לימד אותו סודות כנראה, שהוא לא לימד לשאר השבטים.

אז צריך להזהר מאד בהנהגה, בכלל, לא רק בהנהגה במשפחה – גם בהנהגה במדינה, בהנהגה במקום העבודה, איפה שיש הנהגה, שיש מנהיג ויש אנשים שכפופים אליו, אם זה בצבא, בכל דבר – צריך להזהר: איך המנהיג מנהיג את האנשים שהולכים אתו, לא לקרב אחד ולגרום לסכסוכים ודברים מהסוג הזה, הלשנות. אפשר להגיד שיוסף הלך וראה מה שנראה בעיניו כדברים לא טובים אצל השבטים, והלך וסיפר לאבא, הוא הוציא את דיבתם.

האם הוא צדק או לא צדק? – הוא צדק ולא צדק. צדק, כי מותר להגיד לרב של משהו 'תראה, התלמיד שלך עושה ככה וככה' כדי שהרב יתקן אותו. מצד שני, מתברר שכל מה שהוא אמר היה לא נכון. הוא חשב שהם עוברים על שלוש עבירות שונות, והם לא עברו על שום עבירה. אינני

ערב טוב! שבוע טוב, מה שלומכם? אנחנו כאן ב'ותן חלקנו בתורתך', פרשת וישב תשפ"ד, ובשם ה' נעשה ונצליח. ושהשיעור יהיה לעילוי נשמת הנופלים, לרפואת החולים, לשמירה על החיילים, להחזרת החטופים, ולהצלחת עם ישראל!

יש הרבה נקודות מעניינות מאד בפרשה הזו, מה שנסיפק מהן לפי דלות השגתינו... כן. קודם כל, נציין עובדה על פי האר"י הקדוש – שיש הבדל בין שורש נשמתם של השבטים לעומת יוסף. יוסף הוא מה'דכורא', והשבטים מהנוק'.

זה מושג קבלי. נסביר אותו בפשטות: יוסף, השורש שלו ב'זעיר אנפין', בו"ו של שם הוי"ה. שאר השבטים כולם – בה"א האחרונה של שם הוי"ה. אז הדבר הזה נותן לו יתרון מסוים. לכן הוא גם בחינת 'יסוד', בחינת המשפיע. הוא מקבל מכל הספירות, משפיע לנוק'. הנוק' – זה ה'מלכות'. והוא היה דומה בקלסתר פניו ליעקב אבינו. יעקב אבינו הוא הקו האמצעי, ה'תפארת'. יש שלושה קוים – קו ימין, קו שמאל, קו אמצעי. חח"ן, בג"ד, דת"י – דעת, תפארת, יסוד. אז יעקב בתפארת, ויוסף הצדיק ביסוד.

וגם הוא בן זקונים, לכן היה קרוב מאד לאבא, ולכן אבא אהב אותו וכו'. מזה למדים, קודם כל מבחינה חינוכית, אנחנו אנשי חינוך – לא לעשות אֵיפָה ואֵיפָה.

ובאמת אני פוגש אנשים שבאים לקבלת קהל ליעוץ הרוחני, ויש להם בעיות עם איזה ילד או איזו ילדה. ואתה מסתכל, ואתה רואה שבאמת אין קרבה נפשית או רוחנית או נשמתית בין האב לילד הזה, יש לו עם הילד השני, או הפוך.

אלה דברים מולדים. זה כתוב ב'שער הגלולים' של המהרר"ן, שההורים לא תמיד מולידים ילדים משורש נשמתם, לפעמים כן ולפעמים לא. בדור הזה בכלל, בן אדם יש לו כמה שרשים, כמה ניצוצות – כי אנחנו בסוף הדורות וצריכים להספיק את כל העבודות, את כל התיקונים.

יודע אם הוא גם דיבר אתם וניסה להוכיח אותם. הכי נכון היה לגשת לבן אדם ולהגיד לו 'תשמע, ככה וככה נראה לי שאתה עושה לא טוב'. אבל הוא היה גם בן זקונים, הם היו מבוגרים ממנו, אז צריך גם כבוד למבוגרים.

כל הדבר הזה, זה – אין לנו באמת תפיסה והשגה לא ביעקב אבינו ולא ביוסף ולא בשבטים, מה אנו מה חיינו? – אבל אנחנו צריכים ללמוד, זו תורה, צריך ללמוד. אז צריך להזהר בכל מפת הקרב המשפחתית, או ההנהגתית, אם מדובר במפעל או בצבא או לא משנה, במדינה.

הוא גם טעה כשסיפר להם את החלומות. זה בכלל, יש אנשים שמתפארים מעצמם – מאד מסוכן, מאד מסוכן. לפעמים צדיקים לשם שמים מתפארים, כדי לשמור לפחות איזו מציאות שלהם בחיים. רבינו הבעש"ט היה באיזה ביטול כזה גמור איזה יום אחד שכמעט יצא מהמציאות לגמרי, עד שבא אחד התלמידים ואמר לו 'רבי!', ואז הוא חזר לעצמו.

אז תבינו, אצל צדיקי עולם הענקיים לפעמים זה שקוראים להם 'רבי' או נותנים איזה כבוד או משהו, זה גורם להם להרחבת הדעת. ככה מביא הרבה הרבי מקאמאנא הקדוש זי"ע, את הענין שהצדיק צריך שיעזרו לו ויתמכו בו ויתנו לו מה שהוא צריך, כדי שתהיה לו התרחבות הדעת, ואז הוא עולה יותר.

רואים את זה אצל רבי נחמן מברסלב, שמעיד על עצמו כל מיני דרגות שהוא הגיע, והתלהב – והוא לא היה בן אדם גאותן, כן? אם הוא היה אדם גאותן, הוא לא היה צדיק יסוד עולם – אבל הוא היה צריך את זה כנראה גם כדי שהתלמידים יבינו מי הוא, וגם בשביל להחזיק את עצמו במציאות.

לפעמים מרוב קדושה בן אדם מתבטל, וזה גם מסוכן. לכן אמרו שגם צדיק צריך שתהיה לו שמינית שבשמינית של גאווה, כדי שיוכל לקיים את עצמו, לקיים את התורה, להנהיג את העדה שלו, כל הדברים האלה. "ואל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". אנחנו לא רוצים להגיע למקומו של אף אחד, הלואי ונהיה במקומו כמו שצריך, אז יותר טוב לא לדון אף אחד.

אז פה היו הרבה טעויות: גם מצד השבטים – שהם לא הוכיחו, לא כתוב שהם הוכיחו את יוסף, אלא הם בינם לבין עצמם שנאו אותו, כבר לא יכלו לסבול אותו, והוא לא ידע שהם מתכננים לפגוע בו. אז זה לא בסדר. גם הוא, שהלך והתפאר על עצמו עם החלומות – טעות. וגם יעקב אבינו – ששלח אותו גם בלי לוייה וכו'. זאת אומרת, היצר הכללי פה שיחק וניצח במערכה הזו, וירדנו לגלות מצרים. במקום שתבוא הגאולה על ידי אחדות, על ידי עבודה ביחד של השבטים, כל אחד בתפקידו, כל אחד בענינו, ירדנו למצרים.

זאת אומרת – היינו צריכים לרדת למצרים, בגלל הגזירה של ברית בין הבתרים, וגם אומר האר"י, בגלל שיש שם ניצוצות של אדם הראשון שנפלו בק"ל שנים שפרש מאשתו, הם נפלו למצרים והיינו צריכים להעלות אותם – אבל את כל זה היה אפשר לעשות בדרך אחרת, לא על ידי שעבוד נורא של מאות שנים, אם היינו בדרגה הנכונה. ולא היינו בדרגה הנכונה.

אז צריך ללמוד מזה, ללמוד מזה להזהר מאד. גם אם מישהו מהמשפחה למשל בנפילה – לא צריך שכולם יפלו אתו, אפשר לעזור לו לעלות. ככה גם בהנהגה, בכל ענין – לשמור על ההנהגה, לשמור על הכל, שבעזרת ה' נעשה את התפקידים שלנו טוב, ויתקדש שמו יתברך ולא הפוך, ולהזהר מהמחלוקות ומשנאת חנם, שזה מחריב את הכל, תמיד! הגלות הזו נמשכת עד עכשיו בגלל שנאת חנם והמחלוקת.

עכשיו רציתי לדבר על הנקודה של מה הסיפור הזה של החלומות של יוסף הצדיק, של "קָמָה אֶלְמִתִּי וְגַם נְצַבְהָ", וגם על הכוכבים שמשתחווים לו, והוא בא ומספר את זה לאחים, ואחר כך גם סיפר את זה ליעקב כשהאחים נמצאים שמה, והוא גער בו ו"שמר את הדבר": מה המהות של השלטון הזה? מה הוא רצה? כלומר, מה משמים רצו? מה המהות של השלטון בעם ישראל? כי מה יצא מזה בסוף – בסוף הוא היה מלך במצרים ופרנס את האחים ואת יעקב אבינו, יפה מאד, ואמר מה לעשות קודם בשנות הרעב לפני זה, אז הוא עלה לגדולה והיה יד ימינו של פרעה – נו? זה כל הענין? צדיק יסוד עולם.

אז נכון שצדיק יסוד עולם, אחד התפקידים שלו הוא להוריד שפע בכל העולמות, לשכינה הקדושה, לכלל עם ישראל, ולכלל העולמות, ולכל העולם הזה גם. הצדיק הוא המשפיע, אז הוא צריך להוריד שפע. אבל האם העיקר זה הניהול? מה הענין הזה של השלטון? "מי המלכים?" שואלים חכמינו, אומרים: "רבנן", שהצדיקים הם המלכים.

אבל אנחנו רואים שכשמלכות דוד היתה קיימת בפועל אז השלטון היה הרבה יותר מורכב: אמנם היה מלך, המלך דוד – אבל היו גם יועצים, והיה גם סנהדרין, והיו חכמים, כל אחד בתפקיד שלו, היו אורים ותומים, היתה גם רוח הקודש וגם נביאים. אז דוד המלך לא היה מלך אבסולוטי שעושה כל מה שהוא רוצה. הוא היה צריך להתייעץ עם הסנהדרין, גם עם היועצים, גם לשאול באורים ותומים.

ולמעשה, גם היה עוסק בתורה – אבל היה צריך לצאת למלחמות, להלחם במלחמות ה', להיות זאת אומרת גם מנהיג מדיני, גם צבאי, גם רוחני, אבל לא בעיקר רוחני, כי היו עוד בעלי דרגות גם בתורה וגם היו נביאים, שכחתי כן, כמובן – גם כהן גדול והכהנים.

אז המלך, מלך ישראל, השלטון והשליטה, כל הדברים האלה – מה זה נותן? מה זה נותן לשליט? מה זה נותן לו חוץ מאחריות כבדה, מה זה נותן? זה נותן לו שמחה אם הוא מצליח. אם הוא צדיק, אז זה דבר גדול, זה דבר גדול. אם הוא זוכה ומזכה את עם ישראל, זה דבר גדול. הנה, חזקיהו היה צדיק, עשה כמה טעויות – שילם מחירים כבדים. גם היו הרבה ישועות ונסים ונפלאות, אבל גם שילם מחיר. ככה חכמים מביאים.

בעולם ה'תהו' כל ספירה אמרה אני אמלוד, 'אנא אמלוד, אנא אמלוד', רצו למלוד. מה זה למלוד?! יש רק מלך אחד – בורא עולם יתברך שמו לעד. כל שאר ה'מלכים' הם שליחים של ה'. כל הנבראים הם שליחים של ה', הם לא מולכים במקום ה'. גם עכשיו שאנחנו בהסתר פנים, אפילו

הסתר כפול, רק ה' יתברך הוא מולך, לא היצר הרע הפרטי ולא הכללי.

מעל כולם – אבא שבשמים. היצר רוצה ככה – וה' מסובב גם את היצר, ומביא את העולם לתיקונו. אף על פי ולמרות כל מה שקורה, אנחנו מתקדמים לתיקונו של עולם, תיקון עולם במלכות שדי". וכשיבוא משיח בעזרת ה' אז הוא יהיה מלך המשיח, אבל הוא בסך הכל שליח, הוא לא משהו בפני עצמו. הוא לא יחליט מה שהוא רוצה. הוא לא יעשה מה שהוא רוצה. הוא שליח של ה'.

ה' יתברך, אין לנו תפיסה והשגה בו כלל. מתי שהוא מתגלה בעולם הזה הוא מתגלה דרך הספירה שנקראת ספירת ה'מלכות' – השראת השכינה, קודש הקדשים. אז יש שם השראת השכינה, ויש קול שיוצא מבין הכרובים, ויש את האורים והתומים, אבל המלך מתייעץ בעניני הכלל. יש את התורה, שהתורה מורה לנו את הדרך איך לנהוג בכל הענינים. יש את פוסקי ההלכה שאומרים מה מותר מה אסור. אם כן, כולם שליחים של מקום. בסופו של דבר, מי שמולך תמיד – זה רק הבורא יתברך.

ויש הבדל עצום בין מלכי בית דוד לבין מלכי ישראל, שמלכי ישראל לא דנים ולא דנים אותם, "שמא תבא מהן תקלה", כי הם לא מתבטלים. הם לא מבטלים את ה'אני' שלהם. הם מורדים. אם ישפטו אותם, הם יכולים לעשות דברים קשים. מלכי יהודה ובמיוחד בראשם דוד מלך ישראל חי וקיים – הוא מתבטל, הוא צדיק, הוא גדול בעלי רוח הקודש. אז זו המעלה שלו.

שאל המלך, למרות שבאופן פרטי היה צדיק, "כבן שנה במלכו" – שלא טעם טעם חטא, ובכל זאת בשליחות הזו של להיות מלך ישראל הוא לא עמד. זה לא התאים לו. התפקיד לא התאים, הזמן לא התאים. זה לפני הזמן, זה היה רק 'שאוּל', 'השאלה', עד שתבוא מלכות דוד. ואנחנו צריכים לעשות תשובה לקראת הגאולה השלמה, שנחפש את דוד מלכנו ונרצה את דוד מלכנו, שזה אחד התנאים של התיקון – כי מי צריך להיות מלך? "מי בראש" – "בן ישי בראש", הוא בראש.

זו המחלוקת של ירבעם, שהוא התחצף ואיבד את עולמו כי הוא רצה להיות בראש. למה הוא רצה להיות בראש? – כי הוא בחינת 'יסוד'. היסוד הוא לפני המלכות, אז הוא חשב שהוא הזכר, הוא המשפיע, הוא צריך להיות בראש. אבל לא, ה' יתברך יש לו הנהגה אחרת, שהוא רוצה "אשת חיל עטרת בעלה". 'אשת חיל' – זו השכינה, היא עטרה, היא כתר על הראש של בעלה. זה יהיה לעתיד לבוא, בן ישי בראש, המלכות בראש. אז צריך להתבטל בפני הנהגתו של ה' יתברך.

אז המחלוקת הזו היתה גם בין השבטים. ולכן יהודה ניזוק, כי יהודה אמר לא לרצוח אותו, כן? אבל אמר למכור אותו, למכור אותו בעצם לסטרא אחרא. לקחו אותו את יוסף ושעבדו אותו במצרים. זה לא דבר פשוט. ולכן הוא ירד מגדולתו. ואז השבטים אמרו לו: 'אם היית אומר לנו להחזיר אותו לאבא, היינו מחזירים אותו. למה לא אמרת לנו? אתה המלך'. ויהודה היה גם צדיק וקדוש, היה מלך, וממנו יוצא משיח בן דוד. והוא הודה באמת בענין של כלתו. לא כל אחד היה מודה – גדלות, הגדלות המוסרית

והרוחנית. כולם עשו תשובה. את זה רואים בפרשות הבאות, איך כולם עשו תשובה והצטערו על מכירת יוסף, וגם יוסף הצטער, ובסוף היתה אחדות, אבל בגלות.

את זה גם צריך ללמוד: שיש זמנים ויש תיקונים ויש נסיונות שיש להם זמן, שצריך לעמוד בזמן הזה, ואם לא עומדים בזמן בנסיון, גם אם אחר כך עושים תשובה או מנסים לתקן – זה לא אותו דבר, זה לא אותו דבר. צריך לעמוד בנסיון – בדרך הנכונה, במטרה הנכונה, בזמן הנכון, להיות מכווננים עם ה' יתברך.

ובגלל שהם פספסו את זה ומכרו אותו, ורק אחרי כל התלאות, הרעב והירידה למצרים, בסוף השלימו עמו – תמיד נשאר גם איזה 'רשימו'. כן, אחרי שהסתלק יעקב הם פחדו שינקום בהם. אז זאת אומרת שעדיין לא קלטו את הגדלות של יוסף, עדיין חשדו אותו.

החשדות, חשדנות. מצד אחד, זו תכונה שצריך בשביל שהאדם ישמור על עצמו, כן, פיקוח נפש שאדם יזהר מאנשים לא טובים, מכל מיני מלכודות. מצד שני, אם זה לא במקום הנכון, החשדנות, "החושד בכשרים לוקה בגופו" – אז לא לחשוד בכשרים. לא קל.

אנחנו רואים בכל מקרה שהכל תמיד קשור לתיקון או קלקול המדות: הגאווה, המלכות, החשיבות, חשיבות עצמו, הכבוד, במקרים אחרים תאות ממון, תאות שליטה, לא יודע, כל אחד במה שהוא נגוע, צריך להזהר מאד. במיוחד המנהיג, בכל דרגה של הנהגה, לא משנה מה הוא מנהיג – צריך שיהיה לשם שמים ויהיה מתוקן כמה שיותר, וידע את חסרונותיו, ולא ינצל את המלכות שלו לדברים לא כשרים, לא נכונים. וידע שיש רק מלך אחד. גם אם הוא מתגלה או גם אם הוא בהסתר יתברך שמו, יש רק מלך אחד תמיד.

וזו הטעות של השט"ן, היצר הרע הכללי, שהוא חושב שהוא ימליך את עצמו במקום ה' יתברך. ולכן יבטלו אותו, ה' ישחט אותו לעתיד לבוא. במקום לתת לו שכר על שליחותו, הוא יקבל את העונש. ולכן הוא תמיד מנסה לעכב את הגאולה, כדי שלא יבוא סופו. ה' יעזור וירחם.

דברים עמוקים מאד שדורשים הרבה התבוננות. אי אפשר בשיעור קצר לרדת לכל העומק של הדברים, רק לתת קצת ראשי פרקים, קצת לגעת כדי שתהיה לנו הבנה קצת יותר עמוקה על מפת הקרב ועל איך הדברים מתגלגלים ומה מסתתר מאחורי הסיפור של הפשט.

והעיקר בחיים זה לא להיות מלך, העיקר בחיים זה להיות צדיק. כל אחד שיהיה צדיק בעמדתו, גם אם הוא איש פשוט, גם אם הוא איש חשוב – שיהיה צדיק. צדיק, קדוש, זה מה שחשוב. כל שאר הדברים הם 'תנאי שירות': יותר כסף פחות כסף, יותר כבוד פחות כבוד, יותר שליטה פחות שליטה – הכל הבל הבלים. כל זה עובר ונשכח כאיננו. אין בזה כלום.

והתמיהה הגדולה היא שאנשים חושבים שהם יחיו לנצח, שהם יהיו מלכים לנצח, שיהיו עשירים לנצח, שיהיו שולטים לנצח. ואין בזה שום דבר. מה, כמה אדם חי? שבעים שנה, שמונים שנה? מאה שנה, מאה ועשרים שנה? זה עובר כמו שניה, וזהו. לא לשכוח את זה!

וגם צריך להגיד איזו מילה על חנוכה: גם בחנוכה אותו ענין – שהחשמונאים עשו מסירות נפש והצילו את עם ישראל, וחידשו את עבודת בית המקדש, והיו שליחים מצוינים – אבל הם 'התאהבו בכסא' כמו שאומרים היום, ולא החזירו את המלכות לבית דוד. הם לקחו את המלכות לעצמם, שזה לא היה התפקיד שלהם, וניזוקו, והי' יעזור.

אז נקוה שבחנוכה הזה יהיו בשורות טובות, ישועות ונחמות, וצדיקים "ילכו מחיל אל חיל", והאור יאיר יותר ויותר עד שיבוא משיח צדקנו ברחמים.

לחיים! לחיים! לחיים!

כל טוב סלה.

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.

האדם בתוך החיים שלו מתלהט, מתלהם, מתלהב מהעולם הזה. יש בזה משהו טוב, כדי שלא יהיה בדכאון ויעשה את מה שצריך. מצד שני, הכל הבל הבלים. הדבר היחידי שנשאר זה עבודת ה' של האדם – מה הוא עשה, איך הוא התנהג עם הבריות, איך הוא התנהג כלפי שמים, איך הוא תיקן את עצמו, מה עשה בחיים שלו.

הי' יעזור שכולנו נגיע לתיקון, וכל אחד יהיה שמח בחלקו ולא ירצה לקחת תפקיד של מישהו אחר – שהיה כאן הענין הזה של "מי בראש". לא, כל אחד שיהיה במקום שלו – שם התיקון, שמה טוב. אתה רוצה מקום של מישהו אחר? אתה כבר בבעיה.

זהו. שהי' יאיר את עינינו ויזכה אותנו להיות צדיקים.

לחיים! לחיים! לחיים! להתחזק בעבודתו יתברך!

מתוך נפשי – הכנה לחנוכה תשפ"ד

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א
כ"ג כסלו תשפ"ד

לעילוי נשמות הנופלים - לרפואת הפצועים - להחזרת החטופים - לשמירה על החיילים.

א. רזי תורה מאירים את נפשו של האדם.

ב. אור פניו של הצדיק מעורר את המתבונן בו לעשות תשובה ולרצות להתקרב לעבודת ה' ית'. והחושך בפניו של הרשע – פוגע נפשית ורוחנית במתבונן בחושך זה.

ג. הדבקות בה' ית' גורמת לאור האלקי לשרות בלב האדם.

ד. בלי סור מרע עמוק, במחשבה, דיבור ומעשה – אי אפשר להשיג השגה אמיתית!

ה. "מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך" – וכך גם להפך: מעט מן החושך דוחה הרבה מן האור!

ו. אם אדם שורף את כל כחות הנפש שלו על מזבח עבודתו ית' – הוא מאיר תמיד! ככתוב: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תִכָּבֵה".

ז. החשמונאים התחילו בהתעוררות מלמטה לשם שמים, במסירות נפש למען שמו באהבה. וכך זכו לנס חנוכה! – מדה כנגד מדה.

ח. אל תסכים לחושך בתוך לבך, אפילו לרגע. צעק לה' ית', הידבק בו בכל הכח – עד שהאור האלקי יחזור ללבך!

ט. האדם מתגאה, מתאוה, מתבַּהֵם, נופל ומתרחק – עד שהכפירה תופסת לגמרי את שכלו ואת לבו, ר"ל. חזור בך! התבטל, התגבר על התאוות. אל תתבהם, ואל תיפול!

ואז האמונה הפשוטה והטהורה בבורא ית' ובתורתו תחזור לשרות עמוק בנפשך!

י. כאשר מתרחש אסון לפרט או לכלל, הסיבה לכך היא קטרוג של מדת הדין, שמפאת מיעוט זכויות – הכריע את הדין, ונגרם האסון, ר"ל. לכן: יש להרבות זכויות ולמעט עוונות, וכך המצב ישתפר בס"ד.

יא. כאשר מדת הדין מקטרגת הקב"ה מתוכח עמה. ואם זה לא מספיק, מודיעים משמים לצדיקי הדור על מנת שהם ילמדו זכות, או אם יש ביכולתם – שיבטלו את הגזירה, או אם יש ביכולתם – שיוכיחו את ישראל ושימתיקו על ידי כך את הדינים. לצערנו, לא תמיד זה מצליח.

יב. במקום לחפש כל הזמן את פגמי הזולת – חפש את הפגמים שלך!

יג. האחדות בעם ישראל – משתיקה את קטרוגי מדת הדין.

יד. צריך להתחזק בכל הלכות צניעות ושמירת הקדושה. הקדושה כתריס בפני הפרוענות.

טו. למד לבקש סליחה, ולמד לסלוח.

טז. כדי לשמור תורה ומצוות בכל תנאי, זמן ומקום – צריך אומץ של קדושה!

יז. "במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש".

לחיים! לחיים! לחיים! חנוכה שמח! אור גדול! להתחזק בעבודתו ית'.